

DZIENNIK URZĘDOWY WOJEWÓDZTWA ŚLĄSKIEGO

Katowice, dnia 20 sierpnia 2007 r. **Nr 136**

Treść:
Poz.:

Str.

Uchwały Rad Gmin

2685	– Uchwała Nr VIII/43/2007 Rady Gminy Mszana z dnia 4 czerwca 2007 r. w sprawie przyjęcia „Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Mszana na lata 2007 – 2010”	12937
2686	– Uchwała Nr 66/IX/2007 Rady Miasta i Gminy Szczekociny z dnia 24 maja 2007 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego dla terenu działek nr ewid. 2338/4 i 2338/5 położonych przy ul. Żeromskiego w Szczekocinach	12984
2687	– Uchwała Nr 67/IX/2007 Rady Miasta i Gminy Szczekociny z dnia 24 maja 2007 r. w sprawie uchwalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego miasta Szczekociny	12990
2688	– Uchwała Nr 68/IX/2007 Rady Miasta i Gminy Szczekociny z dnia 24 maja 2007 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego	12997
2689	– Uchwała Nr 69/IX/2007 Rady Miasta i Gminy Szczekociny z dnia 24 maja 2007 r. w sprawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego	13002

2685

UCHWAŁA NR VIII/43/2007 Rady Gminy Mszana

z dnia 4 czerwca 2007 r.

w sprawie przyjęcia „Programu Opieki nad Zabytkami Gminy Mszana na lata 2007-2010”

Na podstawie art. 7 ust. 1 pkt 9, art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t. j. w Dz. U z 2001 r. Nr 142, poz. 1591 z późn. zm.), art. 87 ust. 1, 3, 4 i 5 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t. j. w Dz. U. z 2003 r. Nr 162, poz. 1568 z późn. zm.)

Rada Gminy Mszana
uchwała, co następuje:

§ 1

Przyjmuje się do realizacji „Program Opieki nad Zabytkami na terenie Gminy Mszana na lata 2007-2010” stanowiący załącznik nr 1 do Uchwały.

§ 2

Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Mszana.

§ 3

Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Śląskiego.

**PRZEWODNICZĄCY
RADY GMINY**

mgr Wiesława Tatarczyk-Sitek

**Program
opieki nad zabytkami na terenie
gminy Mszana**

Spis treści

- I. STAN BADAŃ STRUKTURY PRZESTRZENNEJ I OBIEKTÓW ZABYTKOWYCH NA OBSZARZE GMINY MSZANA
- II. CEL, ZAKRES OPRACOWANIA, PODSTAWY PRAWNE, ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE
 - II.I. Zakres opracowania
 - II.II. Cel programu
- III. FORMA
- IV. POŁOŻENIE GEOGRAFICZNE
- V. HISTORYCZNE DOMINANTY – ZABUDOWA HISTORYCZNA
- VI. ZAKRES PRAWNY OCHRONY OBIEKTÓW ZABYTKOWYCH NA OBSZARZE GMINY MSZANA
- VII. TABELA – WYKAZ OBIEKTÓW NA TERENIE POSZCZEGÓLNYCH SOŁECTW Z OKREŚLENIEM ICH STANU ZACHOWANIA ORAZ WALORYZACJA
- VIII. OBIEKTY OBJĘTE OCHRONĄ
- IX. WYTYCZNE URBANISTYCZNE
- X. CELE PROGRAMU OCHRONY ZABYTKÓW NA TERENIE GMINY MSZANA

XI. TYPOLOGIA ZABYTKÓW

XI.I. Gogołowa

XI.II. Mszana

XI.III. Połomia

XII. PROGRAM OCHRONY ZABYTKÓW A STRATEGIA ROZWOJU GMINY

XII.I. Zamierzenia gminy

XIII. ARCHEOLOGIA

XIV. TABELA – DANE O OBIEKTACH

XIV.I. Spis ilustracji

XV. LITERATURA

I. STAN BADAŃ STRUKTURY PRZESTRZENNEJ I OBIEKTÓW ZABYTKOWYCH NA OBSZARZE GMINY MSZANA

Zarówno dzieje i historię obecnej gminy, jak i poszczególnych sołectw, tworzących ją – obok popularnego opracowania Wiesławy Wałkowskiej: *Gdzie historia przeplata się z legendą: z dziejów Mszany pochodzącego z 1999 roku* – omawiają wydawnictwa opisujące dzieje Wodzisławia Śląskiego, ziemi wodzisławskiej i rybnickiej oraz publikacje o charakterze syntetycznym dotyczące Śląska. Odwołują się do nie publikowanych tekstów autorstwa Ludwika Musioła, omawiających dzieje parafii a zarazem wsi tworzących dzisiejszą gminę. W swych tekstach Musioł nie tylko koncentruje się na stronie faktograficznej, lecz także bardzo wnikliwie analizuje problematykę dotyczącą podstawowych dziedzin życia obecnej gminy.

Kronika Franza Ignatza Henke opisuje syntetycznie dzieje poszczególnych wsi, wchodzących w skład dzisiejszej gminy Mszana. Cenny materiał historyczny przedmiotowego obszaru, w postaci fotografii stanowi publikacja Bogusławy Szymiczek – Jędroński pt. „Mała ojczyzna Mszana”.

II. CEL, ZAKRES OPRACOWANIA, PODSTAWY PRAWNE, ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE

PROGRAM OCHRONY I OPIEKI NAD ZABYTKAMI DLA GMINY MSZANA NA LATA 2007-2011 jest dokumentem prawa miejscowego. Jego powstanie i przyjęcie w postaci uchwały Rady Gminy Mszana wynika z zapisów artykułów 16, 18, 21 – 22 oraz 84 – 88 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz. U. Nr 162, poz. 1568) zwanej dalej „ustawą o zabytkach”.

Jak stanowi ustawa o zabytkach, jej zapisy będą podstawowym narzędziem dla władz gminy w realizacji przedsięwzięć wynikających z zapisów prawa, zapewnienia niezbędnych środków do realizacji programu w latach 2007-2011. Po okresie jego obowiązywania będą przedmiotem oceny stopnia jego realizacji i weryfikacji, celem przyjęcia kolejnego.

II.I. Zakres opracowania.

Program obejmuje obszar gminy Mszana w jej granicach, należącej do powiatu wodzisławskiego ustanowionego 1 stycznia 1999 roku.

Podstawą dla sporządzenia niniejszego programu było opracowanie -zgodnie z zapisem art. 21 w/w ustawy – ewidencji obiektów zabytkowych i kulturowych na obszarze administracyjnym gminy Mszana.

Art. 21. Ewidencja zabytków jest podstawą dla sporządzania programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy.

Opracowanie to zostało wykonane w 2006 roku przez Pracownię „Abakus” na zlecenie Urzędu Gminy w Mszanie.

II.II. Cel programu.

Celem programu, zgodnie z zapisami ustawy o zabytkach jest:

1. włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju,
2. uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej,
3. zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania,
4. wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego,
5. podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami,
6. określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków,
7. podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Przy sporządzaniu niniejszego dokumentu kierowano się także zasadą, iż integralną częścią każdego z obiektów wymienionych w ewidencji zgodnie z zapisami artykułu 6 § 1 pkt 2 ustawy o zabytkach są tzw. „ruchomalnia”. Z tego też powodu, wszelkie działania przy nich podejmowane wiążą się integralnie z realizacją zapisów niniejszego programu, ponieważ stanowią częścią dziedzictwa i krajobrazu kulturowego obszaru opracowania.

Dokumentacja uwzględnia dotychczasowe opracowania wykonane dla gminy Mszana w przedmiotowym zakresie przez Pracownię „Abakus” Są to m.in.:

1. Program rewaloryzacji wybranych obiektów architektury wzniesionych przed 1945 rokiem, oraz Inwentaryzacja krzyży i kaplic przydrożnych na terenie gminy Mszana – 2000 rok.

2. Dokumentacja remontowo-konserwatorska z projektem aranżacji i kolorystyką trzech kaplic architektonicznych – 2002 rok:

1. Kaplica pw. św. Jana Nepomucena w Mszanie, ul. Mickiewicza 80 w Mszanie,
2. Kaplica pw. Matki Boskiej i św. Jana Nepomucena w Mszanie – Gogołowej,
3. Kaplica pw. św. Jana Nepomucena w Mszanie – Połomi, ul. Szkolna / ks. Pisuli – 2002 rok.

3. Dokumentacja remontowo-konserwatorska elewacji budynku dawnej szkoły zlokalizowanej w Mszanie – Połomi przy ul. Centralnej nr 93 wraz z projektem zagospodarowania terenu – 2004 rok

4. Karty ewidencyjne zabytków architektury i budownictwa dla obiektów zlokalizowanych w Mszanie – Połomi przy ul. Centralnej oraz ulic Szkolnej / ul. ks. Pisuli – 2005 rok:

1. ul. Centralna
2. kościół parafialny
3. dawna plebania
4. dawna szkoła
5. zespół małej architektury:
 - rzeźba św. Jana Nepomucena
 - rzeźba Najświętszej Marii Panny
 - krzyż misyjny
 - krzyż cmentarny
 - ul. Szkolna / ul. ks. Pisuli
 - kaplica p.w. św. Jana Nepomucena

Opracowanie niniejsze nie ma charakteru studium. Nie jest również analizą struktury ruralistycznej i architektonicznej gminy Mszana. Jednym z jego zasadniczych celów jest istotne zmniejszenie oraz docelowo likwidacja zagrożeń substancji zabytkowej. Z zagrożeniami wiąże się m.in. brak dostatecznych informacji co do przedmiotu ochrony i jego identyfikacji, sukcesywne podniesienie skuteczności funkcjonowania prawa, zagrożenia społeczno-ekonomiczne. Na poprawę stanu substancji zabytkowej wpłynie zapewne wykorzystanie programów integracyjnych, wynikających z przynależności do Unii Europejskiej, harmonijne powiązanie wymogów ochrony środowiska z zagadnieniem szerokiej dostępności obiektów zabytkowych dla turystyki. Sukcesywne zwiększanie skuteczności funkcjonowania prawa w tym zakresie jest czynnikiem dominującym.

Na podstawie dokonanej inwentaryzacji substancji i prospekcji terenu skoncentrowano się na sporządzeniu wytycznych konserwatorskich zarówno w odniesieniu do układu przestrzennego i gminy, jak i wytycznych syntetycznych względem obiektów. Program ma na celu m.in.:

1. ochronę jednostkowych obiektów zabytkowych, oraz obiektów tworzących zespoły przestrzenne,
2. prowadzenie właściwej polityki remontowo-konserwatorskiej zabudowy historycznej,
3. kształtowanie wizerunku plastyczno-estetycznego historycznej zabudowy gminy,
4. stworzenie jednolitej dokumentacji dla wytypo-

- wanych budynków w obszarze opracowania,
5. określenie stanu zachowania historycznego układu przestrzennego gminy i jego wartości zabytkowej,
6. sformułowanie generalnych wytycznych konserwatorskich, celem ochrony dziedzictwa kulturowego na obszarze gminy,
7. wytypowanie obiektów o największej wartości i najbardziej zagrożonych do przyszłego procesu remontowo-konserwatorskiego,
8. wskazanie na obiekty, które z uwagi na swe wartości i znaczenie winny być chronione według zasad ustawy z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, jak i na te, które należy wyłączyć spod wcześniej określonych rygorów.

Ustawa z dnia 23 lipca 2003 roku o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami, szczegółowo precyzuje pojęcie każdego z typów zabytku w zapisie art. 3 cytowanej ustawy:

Art. 3. Użyte w ustawie określenia oznaczają:

1. **zabytek** – nieruchomość lub rzecz ruchomą, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową;
2. **zabytek nieruchomy** – nieruchomość, jej część lub zespół nieruchomości, o których mowa w pkt 1;
3. **zabytek ruchomy** – rzecz ruchomą, jej część lub zespół rzeczy ruchomych, o których mowa w pkt 1;
4. **zabytek archeologiczny** – zabytek nieruchomy, będący powierzchnią, podziemną lub podwodną pozostałością egzystencji i działalności człowieka, złożoną z nawarstwień kulturowych i znajdujących się w nich wytworów bądź ich śladów lub zabytek ruchomy, będący tym wytworem;
5. **INSTYTUCJA KULTURY WYSPECJALIZOWANA W OPIECE NAD ZABYTKAMI** – instytucja kultury w rozumieniu przepisów o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej, której celem statutowym jest sprawowanie opieki nad zabytkami;
6. **prace konserwatorskie** – działania mające na celu zabezpieczenie i utrwalenie substancji zabytku, zahamowanie procesów jego destrukcji oraz dokumentowanie tych działań;
7. **prace restauratorskie** – działania mające na celu wyeksponowanie wartości artystycznych i estetycznych zabytku, w tym, jeżeli istnieje taka potrzeba, uzupełnienie lub odtworzenie jego części oraz dokumentowanie tych działań;
8. **roboty budowlane** – roboty budowlane w rozumieniu przepisów prawa budowlanego, podejmowane przy zabytku lub w otoczeniu zabytku;
9. **badania konserwatorskie** – działania mające na celu rozpoznanie historii i funkcji zabytku, ustalenie

użytych do jego wykonania materiałów i za stosowanych technologii, określenie stanu zachowania tego zabytku oraz opracowanie diagnozy, projektu i programu prac konserwatorskich, a jeżeli istnieje taka potrzeba, również programu prac restauratorskich;

10. **badania architektoniczne** – działania ingerujące w substancję zabytku, mające na celu rozpoznanie i udokumentowanie pierwotnej formy obiektu budowlanego oraz ustalenie zakresu jego kolejnych przekształceń;

11. **badania archeologiczne** – działania mające na celu odkrycie, rozpoznanie, udokumentowanie i zabezpieczenie zabytku archeologicznego;

12. **historyczny układ urbanistyczny lub ruralistyczny** – przestrzenne założenie miejskie lub wiejskie, zawierające zespoły budowlane, pojedyncze budynki i formy zaprojektowanej zieleni, rozmieszczone w układzie historycznych podziałów własnościowych i funkcjonalnych, w tym ulic lub sieci dróg;

13. **historyczny zespół budowlany** – powiązana przestrzennie grupa budynków wyodrębniona ze względu na formę architektoniczną, styl, zastosowane materiały, funkcję, czas powstania lub związek z wydarzeniami historycznymi;

14. **krajobraz kulturowy** – przestrzeń historycznie ukształtowana w wyniku działalności człowieka, zawierająca wytwory cywilizacji oraz elementy przyrodnicze;

15. **otoczenie** – teren wokół lub przy zabytku wyznaczony w decyzji o wpisie tego terenu do rejestru zabytków, w celu ochrony wartości widokowych zabytku oraz jego ochrony przed szkodliwym oddziaływaniem czynników zewnętrznych.

Obecna ustawa o zabytkach różnicuje zakres ochrony każdego z obiektów i hierarchizuje go. Stanowi o tym art. 7 o następującym brzmieniu:

Art. 7. Formami ochrony zabytków są:

1. wpis do rejestru zabytków;
2. uznanie za pomnik historii;
3. utworzenie parku kulturowego;
4. ustalenia ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Szczególną formą ochrony jest wpis do rejestru zabytków typu „A” (zabytki nieruchome) lub „B” (zabytki ruchome) województwa śląskiego. Wpis winien obejmować obiekty o najwyższych walorach, które w przypadku obszaru gminy Mszana reprezentują głównie wybrane obiekty tzw. „małej architektury”.

Ochroną objęto również obiekty posiadające niewielką wartość zabytkową, które zachowały czytelne cechy charakterystyczne dla historycznego typu zabudowy gminy; np. budynki zlokalizowane w Mszanie przy ul. 1 Maja 155 i ul. Mickiewicza 34 oraz budynki zlokalizowane w Połomi. Są to: budynek dawnej szkoły usytuowany przy ul. Centralnej 93, budynek mieszkalno-gospodarczy przy ul. Centralnej 108 oraz budynek mieszkalno-usługowy przy ul. Centralnej 72.

Obiekty opracowane w ewidencji, określone historycznym typem zabudowy są obecnie w bardzo złym stanie technicznym. Należą do nich:

Gogołowa:

- kapliczka – grota Najświętszej Marii Panny, ul. Leśna 25
- gospodarstwo, ul. Leśna 35
- budynek mieszkalny, ul. Morcinka 1
- budynek mieszkalno-gospodarczy, ul. Morcinka 25
- budynek mieszkalno-gospodarczy, ul. Wiejska 49
- budynek mieszkalno-gospodarczy, ul. Wiejska 63
- kaplica św. Jana Nepomucena, ul. Wiejska 71
- budynek mieszkalny, ul. Wiejska 91

Mszana:

- budynek mieszkalny, ul. Kopernika 43
- budynek mieszkalny, ul. 1 Maja 34
- budynek mieszkalny, ul. 1 Maja 124
- budynek mieszkalny, ul. 1 Maja 131
- budynek mieszkalny, ul. 1 Maja 155
- budynek mieszkalny, ul. Mickiewicza 4
- budynek mieszkalny, ul. Mickiewicza 62
- budynek mieszkalny, ul. Mickiewicza 78
- kapliczka p.w. św. Jana Nepomucena, ul. Mickiewicza 107

Połomia:

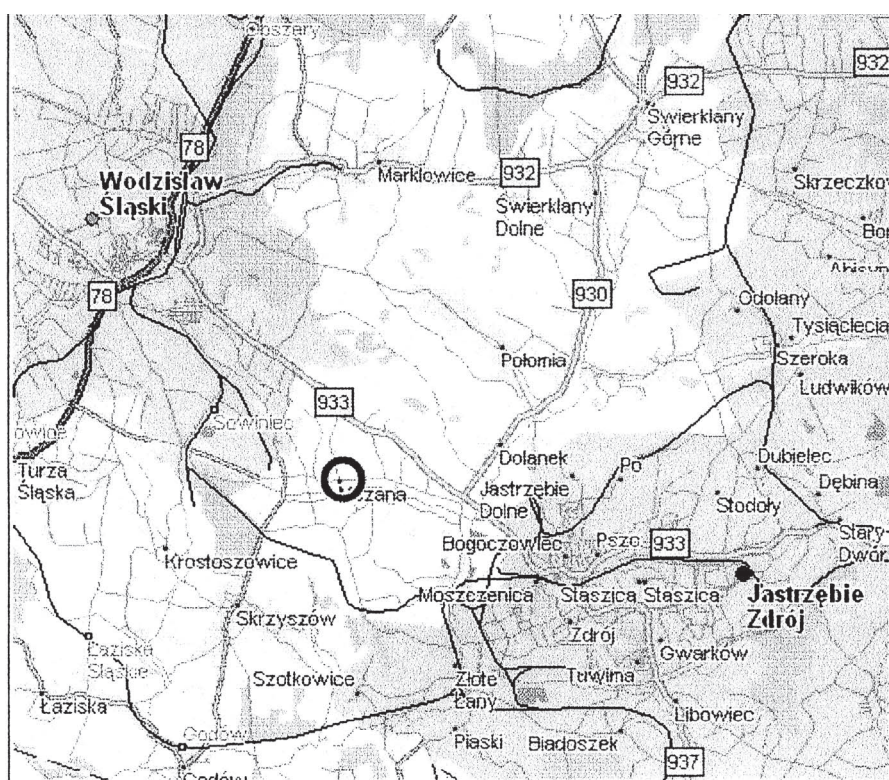
- zabudowania mieszkalno-gospodarcze, ul. Centralna 118, 124, 146
- krzyż kapliczkowy, ul. Centralna 22
- budynek mieszkalny, ul. Centralna 82
- budynek mieszkalny, ul. Centralna 90
- budynek dawnej szkoły, ul. Centralna 93
- budynek mieszkalno-gospodarczy, ul. Centralna 95
- krzyż przydrożny kapliczkowy, ul. Centralna 200
- kolumna maryjna, ul. Centralna/ Szkolna
- krzyż kapliczkowy cmentarny, ul. Centralna/ Szkolna
- krzyż kapliczkowy, ul. Cmentarna/ Szkolna
- kolumna z figurą św. Jana Nepomucena, ul. Centralna/ Szkolna
- budynek dawnej plebanii, ul. Centralna/ Szkolna
- krzyż kapliczkowy, ul. Centralna/ Szkolna
- kapliczka domkowa, ul. Folwark
- krzyż kapliczkowy, ul. Szkolna (w pobliżu numeru 13)
- krzyż przydrożny kapliczkowy, ul. Szkolna 48
- kaplica architektoniczna, ul. Szkolna/ Ks. Pisuli
- przydrożny krzyż kapliczkowy, ul. Szybowa 4

Ochroną objąć należy również obiekty małej architektury nie posiadające wartości zabytkowej. Są one obiektem kultu, często posadowione w historycznych miejscach. Należą do nich:

1. kapliczka – Grota Najświętszej Marii Panny przy ul. Leśnej 25 w Gogołowej,
2. kapliczka słupowa z figurą Najświętszej Marii Panny przy ul. Leśnej 44 w Gogołowej,
3. krzyż przydrożny przy ul. Mickiewicza 154 w Mszanie.

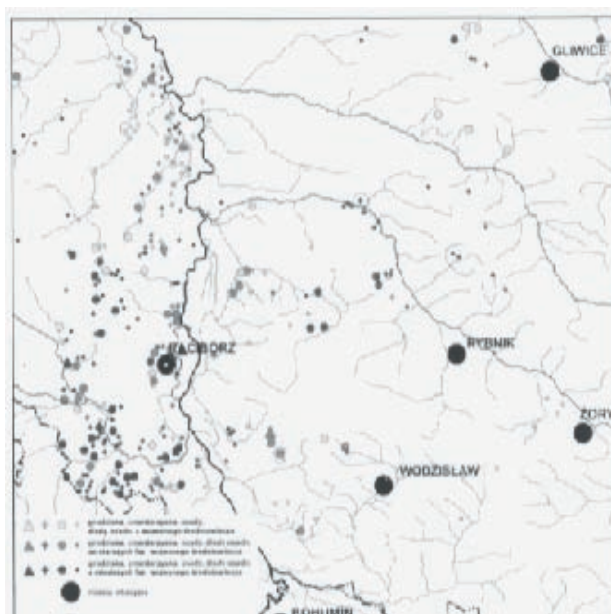
Charakter struktury przestrzennej Mszany oraz

Gmina Mszana położona jest w południowo-zachodniej części województwa śląskiego. Obszar gminy geograficznie leży w południowo-wschodniej części Płaskowyżu Rybnickiego, przynależy do kotliny Raciborsko-Oświęcimskiej. Obejmuje w swych granicach obszar o powierzchni 31,32 km², który tworzą trzy historyczne wsie – sołectwa: **Mszana, Połomia i Gogołowa**.

jak wiele innych w województwie śląskim określa się jako wiejską. W efekcie industrialnego i wielkomiejskiego sąsiedztwa charakter ten ulega zmianie w kierunku osady wiejsko-miejskiej. Przez gminę przepływają rzeki: Szotkówka – będąca dopływem Odry – (w kierunku północ-południe), Mszanka i Kolejówka oraz potoki (w układzie wschód-zachód). Płyną dolinami jarów, na zboczach których lokalizuje się zabudowa wsi. Naturalna rzeźba terenu jest tu szczególnie uwidocznioma. Pod wpływem bardzo intensywnej eksploatacji górniczej i jej skutków (np. składowiska odpadów poeksploatacyjnych) podlega ona silnym przekształceniom antropomorficznym o negatywnym charakterze (tworzenie hałd niszczących pierwotną rzeźbę terenu, lejów i zalewisk bezodpływowych) oraz

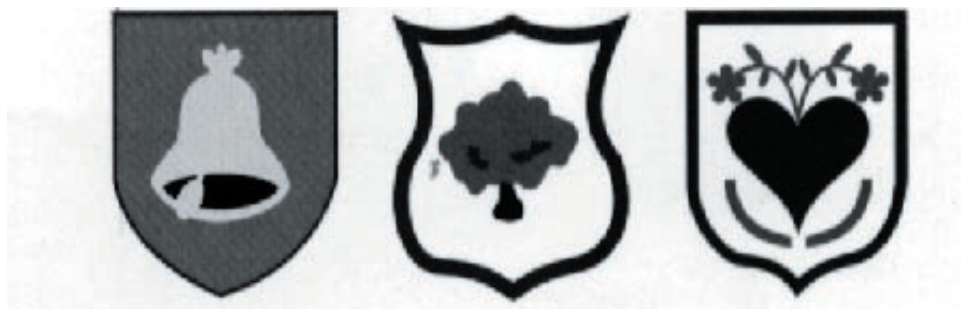
przejścia granicznego z Czechami w Chałupkach, Gołkowicach i Markłowicach. Miasta stanowiące węzłowe ośrodki w niniejszej aglomeracji to: Rybnik, Wodzisław Śląski i Jastrzębie Zdrój oraz Żory i Czerwionka-Leszczyny. Usytuowanie gminy Mszana w bliskości towarowych i pasażerskich sieci transportowych, jak: istniejąca sieć dróg regionalnych, planowana autostrada A1 oraz planowana budowa tzw. drogi południowej, stwarza dla gminy duże możliwości rozwoju i korzystną pozycję strategiczną. Przeprowadzenie autostrady A1 i budowa dróg z nią związanych, czyli realizacja budowy węzła komunikacyjnego MSZANA – w wyznaczonym przebiegu na południe i wschód od Połomi, – daje szansę rozwoju, a zarazem potencjalne zagrożenie ponownego podziału obszaru gminy na trzy autonomiczne części. Przebieg autostrady wyznaczy nowe uwarunkowania rozwoju układu przestrzennego gminy. Opracowanie niniejsze winno służyć wskazaniu potencjalnych kierunków reintegracji przestrzennej przedmiotowego obszaru.

Ilustracja 2: Osadnictwo średniowieczne i stanowiska archeologiczne w okolicach Wodzisławia Śląskiego (rep. Zamek Wodzisławski i Jego Właściciele, Wodzisław Śląski 2003)

na tej podstawie.

W obecnych granicach administracyjnych Mszany usytuowane są następujące historyczne struktury przestrzenne:

Mszana

Gogołowa

Połomia

Ilustracja 4: Historyczne herby sołectw.

MSZANA stanowi układ zwarty, wielopasmowy, czytelny, rozwijający się na osi wschód – zachód, o luźnym typie zabudowy. Wieś położona równolegle do obecnej drogi Jastrzębie – Wodzisław będącej fragmentem drogi wojewódzkiej numer 933. Zlokalizowana jest w głównej mierze w dolinie pomiędzy wzgórzami i mokradłami rzeki Mszanki, po obu jej stronach. Obecny układ przestrzenny Mszany tworzą także trzy osady: Uchytów, Mszańskie Granice i Biadaczów. Brak istotnych progów rozwojowych od strony północnej sołectwa jest negatywnym rezultatem nieuporządkowanego rozwoju zabudowy w tym kierunku, co może doprowadzić do zaburzenia zwarłego, harmonijnego, wkomponowanego w krajobraz kształtu wsi. Ponadto rysuje się silna tendencja do rozwoju w kierunku północnym i wschodnim Mszany, wzdłuż trasy prowadzącej do Wodzisławia Śląskiego oraz Jastrzębia Zdrój. Powoduje to stopniowe zlewianie się zabudowy gminy z terenami wspomnianych miast. Zabudowa koncentruje się głównie wzdłuż osi ulic: Mickiewicza (która pierwotnie była główną ulicą wsi), ul. 1 Maja i ul. Wodzisławskiej. Tendencja ta wpływa na utratę tożsamości przestrzennej zarówno Mszany, jak i osad sąsiednich. Nowym wyznacznikiem

definiującym rozwój układu przestrzennego przedmiotowego terenu będzie przebieg autostrady A1 oraz zlokalizowany między Mszaną a Połomią węzeł komunikacyjny MSZANA. Usytuowany od wschodu, południa i zachodu kompleks kopalń węgla kamiennego, ma wpływ z kolei na znaczne deformacje i przekształcenia rzeźby terenu w formie hałd, nasypów, lejów depresyjnych i zalewisk. Zespoły nadszybi to także nowe negatywne dominanty przestrzenne.

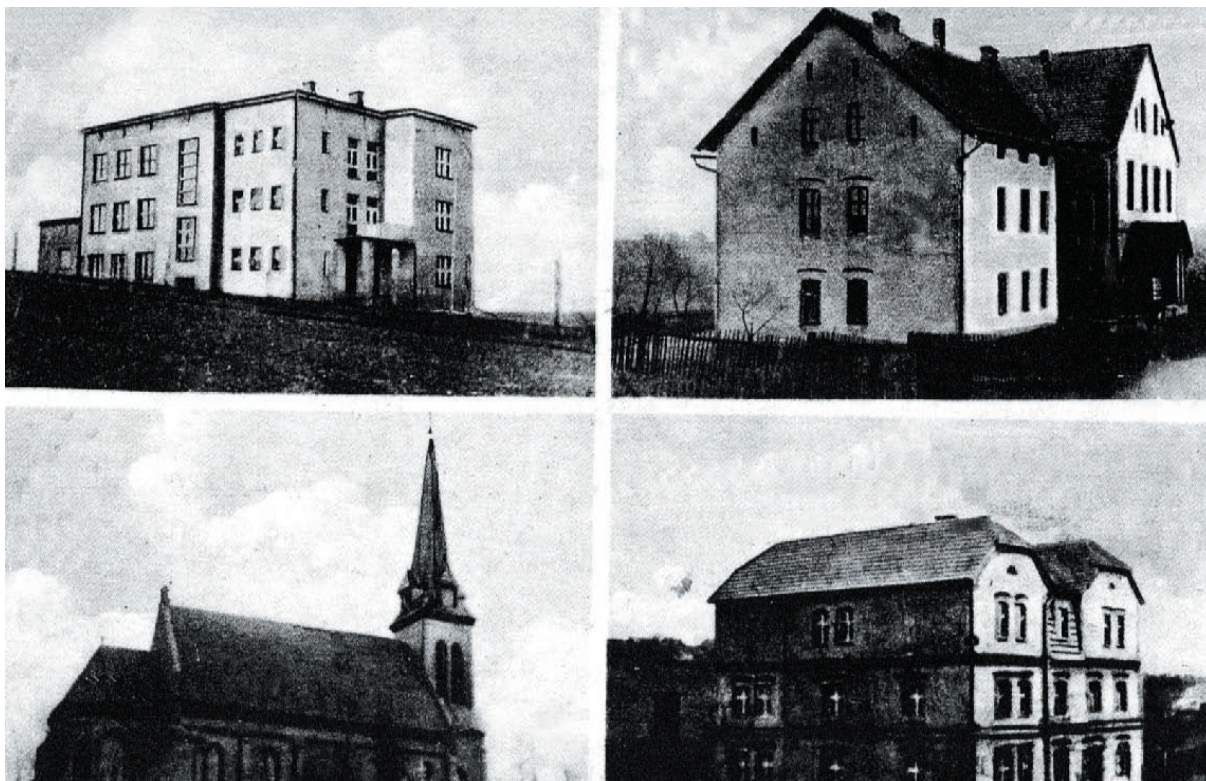
Najstarszym elementem osadniczym – rozwijającym się na zasadzie wsi – ulicówki – jest część usytuowana na południowym brzegu Mszanki, której osią komunikacyjną jest obecna ulica Mickiewicza, a kompozycyjną i historyczną dominantą pionową – kościół parafialny pw. św. Jerzego (pierwotny drewniany powstały w 1447 roku, następnie murowany z lat 1896-1898, odbudowany po zniszczeniach wojennych w latach 1946-1948). Istotne znaczenie jako dominanta nabiera również nowy budynek Urzędu Gminy (usytuowany przy ul. 1 Maja).

Historycznymi znakami identyfikacyjnymi obecnej wsi są:

- Mszana Dolna – złoty dzwon na niebieskim tle,
- Mszana Górna – 4 kłosa zgięte w lewo oraz sierp.

Fotografia 5: Panorama Mszany od północnego wschodu – fotografia sprzed 1939 roku

Fotografia 6: Zabudowa Mszany z ok. 1941 roku

Fotografia 7: Mszana – Kościół parafialny p.w. św. Jerzego – drewniany i murowany - ok. 1900

Fotografia 9: Mszana – pierwotna drewniana i murowana zabudowa wsi

Fotografia 8: Mszana – pierwotna drewniana i murowana zabudowa wsi

GOGOŁOWA – stanowi układ zwarty, w części układ wielodrożny, regularny, czytelny, o luźnym typie zabudowy. Wieś zlokalizowana wzdłuż osi wschód – zachód, którą wyznacza ulica Wiejska, łącząca drogi północ – południe (Jastrzębie Zdrój – Świerklany i Jastrzębie Zdrój – Żory). Podstawowy element układu (w typie ulicówki) zlokalizowany jest wzdłuż drogi łączącej Szeroką z Połomią. Jest to układ rozbudowany o szeregu niewielkich przysiółków – kolonii usytuowanych po północnej i południowej stronie części centralnej sołectwa, powiązanych z nią siecią prostopadłych dróg – ulic dojazdowych. Rysuje się tenden-

cja do rozwoju liniowego wzdłuż drogi oraz scalenia zabudowy z Połomią, Szeroką i Świerklanami. Od północnego – wschodu i południa hałdy kopalniane uniemożliwiają rozwój wsi.

Układ pozbawiony jest dominant funkcjonalnych i kompozycyjnych. Na południowo – wschodnim skraju wsi (na wzgórzu) zachowane są relikty założenia folwarku (z całkowicie przekształconymi zabudowaniami pochodzącymi z II połowy XIX wieku oraz fragmentami kompozycji zieleni wysokiej w typie parku).

Historycznym znakiem identyfikacyjnym obecnej wsi jest drzewko z okrągłą koroną w kartuszu.

Fotografia 10: Typ pierwotnej zabudowy wsi

Fotografia 11: Obecny stan historycznej zabudowy mieszkalnej

Fotografia 12: Widok ogólny na ulicę Wiejską

Fotografia 13: Widok ogólny na ulicą Wiejską

POŁOMIA – układ zwarty, w części układ wielodrożny, nieregularny, czytelny. Wieś położona w układzie południowy-wschód, północny-zachód, wzdłuż potoku, w kierunku na Wodzisław oraz prostopadle na kierunku północ-południe, wzdłuż rzeki Szotkówki. Budynki zlokalizowane są na terenie pagórkowatym, dzielonym dolinkami. Brak istotnych progów rozwojowych w kierunkach północnym i południowym stwarza możliwość nieuporządkowanego rozwoju zabudowy. Ponadto rysuje się tendencja liniowego rozwoju wzdłuż dróg lokalnych, co prowadzi do stopniowego zlewania się zabudowy Połomi z Mszaną i Gogołową. Od południa – przy granicy z Jastrzębiem – hałdy kopalniane.

Historyczną osią układu jest przebieg ulic: Centralnej – Szymanowskiego. Historyczną i kompo-

zycyjną dominantą układu jest zespół kościoła parafialnego usytuowany na przecięciu ulic: Centralnej – Dworskiej – Szymanowskiego, rozmieszczony po obu stronach ulicy Dworskiej. Po stronie wschodniej zlokalizowana jest stara plebania i cmentarz parafialny, pomiędzy którymi znajdował się pierwotny kościół drewniany pochodzący z 1447 roku (wielokrotnie rozbudowywany, rozebrany w latach 1969-1979), z zespołem starodrzewia. Po przeciwległej stronie nowy kościół pw. Nawiedzenia NMP (ukończony w 1951 roku), będący kompozycyjną dominantą przestrzenną wsi. Poniżej - po przeciwległej stronie ulicy – usytuowany budynek pierwotnej szkoły.

Historycznym znakiem identyfikacyjnym obecnej wsi jest serce, z którego wyrastają dwie gałęzki z kwiatami zgiętymi w lewo i prawo.

Ilustracja 14: Pocztówka archiwalna - historyczna zabudowa wsi

Fotografia 15: Widok na drewniany kościół Nawiedzenia NMP i probostwo- strona południowa

Fotografia 16: Widok na drewniany kościół Nawiedzenia NMP-strona południowo-wschodnia

Fotografia 17: Widok na nowy kościół parafialny p. w. Nawiedzenia NMP - strona wschodnia

Fotografia 18: Zespół kościoła parafialnego oraz skrzyżowanie ulic: Centralnej i Szkolnej - widok z lotu ptaka

Fotografia 19: Zespół kościoła parafialnego oraz skrzyżowanie ulic: Centralnej i Szkolnej - widok z lotu ptaka

Fotografia 20: Widok na zespół dawnej szkoły oraz kościoła parafialnego od strony południowej

Fotografia 21: Widok ogólny z Połomi na Jastrzębie Zdrój

Fotografia 22: Połomia - krajobraz

Fotografia 23: Skrzyżowanie ulic Centralnej i Szkolnej

Fotografia 24: Widok na ulicą Szkolną

Herb nadany gminie w 2000 roku jest nawiązaniem do pieczęci ustanowionych dla poszczególnych wsi wchodzących w skład obecnej Mszany.

Dziedzictwo kulturowe jest istotnym elementem tożsamości społeczeństwa, świadczącym o jego wielopokoleniowym dorobku. Zasoby dziedzictwa kulturowego należy rozumieć jako trwałe elementy zagospodarowania obszaru, bądź całe struktury przestrzenne o walorach historycznych, zabytkowych, estetycznych lub artystycznych.

Rozwój osadnictwa na terenie gminy notowany jest od ok. 700 lat. Prawdopodobnie zaczął się przed udokumentowanymi wzmiankami historycznymi. Jednak najstarszy zachowany obiekt – kapliczka w Połomi – pochodzi z przełomu XVIII/XIX w. Starszy jest jedynie układ urbanistyczny w postaci zachowanej sieci drożnej oraz założenie urbanistyczne cmentarza w Połomi (z poł. XIV w.).

Pośród zachowanych relikwów kulturowych osadnictwa na terenie gminy wyróżnić należy wiejskie układy urbanistyczne. Dawny układ osadniczy zachował się w Połomi. Charakterystyczne jest lokowanie zabudowy wzdłuż drogi biegnącej dnem doliny potoku. Zabudowa powstawała głównie po północnej stronie drogi, na południowo-zachodnim stoku doliny. Z czasem zabudowania zaczęły powstawać w 2-gim i 3-cim szeregu. Dziś w omawianym rejonie powstał układ dróg dojazdowych prowadzących z ulicy Centralnej w rejon pól uprawnych. Z uwagi na dość znaczne zróżnicowanie terenu układ dróg (aby unikać stromych podjazdów) jest prowadzony dość nieregularnie.

Największe zagrożenia dla ochrony wartości zabytkowych i historycznych struktury przestrzennej Mszany stanowią: gwałtowny proces modernizacji i przekształceń jednostkowych obiektów oraz ich fragmentów a także nieużytkowanie budynków z uwagi na nieprzydatność dla realizacji aktualnych potrzeb mieszkańców, ponadto skutki eksploatacji górniczej. Problem ten dotyczy także przestrzeni publicznych, takich jak np. zespoły kościołów parafialnych i cmentarzy. Często wynika on zarówno z obowiązujących przepisów, jak i z oczekiwań społeczności lokalnej (np. otoczenie kościołów parafialnych w Mszanie i Połomi).

Najcenniejsze elementy zachowanej historycznej struktury przestrzennej to:

MSZANA

- zespół neogotyckiego kościoła parafialnego p.w. św. Jerzego wraz z cmentarzem parafialnym pochodzącym z połowy XVI wieku oraz otoczeniem kościoła, (karta nr 42)

POŁOMIA

- zespół kościoła parafialnego p.w. Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny wraz z otoczeniem, (karta 86)
- klasycystyczny budynek dawnej plebanii pochodzący z 1811 roku wraz z otoczeniem oraz cmentarzem

z I poł. XIV wieku.

- zespół małej architektury wraz z otoczeniem.
- rzeźba św. Jana Nepomucena pochodząca z 1876 roku.
- rzeźba Najświętszej Marii Panny pochodząca z 1876 roku.
- krzyż misyjny pochodzący z 1853 roku.
- obiekt dawnej szkoły wraz z otoczeniem i parkiem pochodzący z II poł. XIX w.

GOGOŁOWA:

- zespół zabudowy folwarcznej wraz z otoczeniem pochodzący z lat 1880 – 1900 zlokalizowany przy ul. Wiejskiej 136.

W latach 90-tych XX wieku zabudowa historycznych przestrzeni obecnej gminy ponownie ulega procesowi modernizacji oraz przebudowy. Proces ten przebiega zróżnicowanie, zgodnie z indywidualnymi oczekiwaniami inwestorów. Często sprzeczny jest z zasadami zmierzającymi do porządkowania przestrzeni obszaru gminy.

Przedmiotem szczególnej troski winna być zatem harmonijna polityka rozwoju MSZANY, w której szczególną uwagę należy zwrócić na takie elementy, jak wyakcentowanie i ochronę wartości krajobrazowych obszarów centralnych:

- dla MSZANY w obszarze wyznaczonym zbiegiem ulic: Mickiewicza – Tuskerka – przy uwzględnieniu konieczności zachowania dominującego charakteru przestrzennego zespołu kościoła parafialnego oraz rekonstrukcji – pozycji towarzyszącej mu zieleni
- dla Połomi – u zbiegu ulic: Szkolnej i Centralnej – zespół kościoła parafialnego i dawnej szkoły.

Na terenie Mszany występuje jedynie typ krajobrazu kulturowego w dwóch odmianach:

1. krajobraz kulturowy harmonijny (ładu przestrzennego).
 2. krajobraz kulturowy zdegenerowany (konfliktów przestrzennych) oraz liczne formy pośrednie pomiędzy odmianą harmonijną a zdegenerowaną. Elementami składającymi się na krajobraz kulturowy są tereny o różnym sposobie zagospodarowania:
1. tereny leśne.
 2. tereny uprawowe (pola i łąki).
 3. tereny wód stałych i płynących.
 4. tereny zurbanizowane (osiedleńcze i przemysłowe).

Pierwsze trzy elementy są głównymi składowymi krajobrazów przyrodniczych. Ostatni jest głównym elementem krajobrazów zagospodarowanych.

W Mszanie występuje bogata mozaika odmian krajobrazu kulturowego. Sporządzona dokumentacja fotograficzna ilustruje jedynie część interesujących pejzaży z obszaru gminy. W autorskiej ocenie wartości estetycznych krajobrazu, tereny Mszany oceniono jako jedne z najbardziej atrakcyjnych krajobrazowo w subregionie. W występujących tu licznie różnych odmianach krajobrazów przyrodniczych (głównie w dolinie potoku Kolejówka oraz północnej części doliny Szot-

kówki) nie ma monotonii. Są one atrakcyjne wizualnie oraz harmonijne. Dużą rolę w odbiorze tych krajobrazów odgrywa bardzo malownicze ukształtowanie terenów. Do najciekawszych krajobrazów zagospodarowanych należą ekspozycje kościołów w Mszanie i Połomi. Oba obiekty zlokalizowane na lokalnych wyniesieniach terenu mają czytelne sylwety górujące nad otaczającymi je zespołami zabudowy mieszkaniowej. Wartościom kulturowym obszaru gminy zagrożają następujące czynniki:

1. brak rozeznania zasobów dziedzictwa kulturowego
2. brak mecenatu instytucjonalnego lub prywatnego
3. rozwój urbanizacji nie uwzględniający ograniczeń, jakie wynikają z konieczności poszanowania dóbr kultury

Na temat parafii w Mszanie oraz dziejów wsi napisana została praca popularnonaukowa autorstwa Wiesławy Walkowskiej pt. „Gdzie historia przeplata się z legendą. Z dziejów Mszany”. Poza nią brak jest szerszych działań popularyzatorskich, mających na celu podkreślenie zasobów dziedzictwa kulturowego z obszaru gminy. Małe jest zatem rozeznanie i zainteresowanie społeczne tymi zagadnieniami.

Wyjątek stanowi tu dość powszechnie znana społeczeństwu Mszany legenda o Tatarach. Jednakże historia ta jest dość sceptycznie przyjmowana przez historyków.

Na przeprowadzono dla obszaru gminy studium historycznego. Informacje posiadane przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, dotyczące obiektów z terenu gminy wpisanych do rejestru zabytków są nieaktualne.

Spośród trzech obiektów figurujących w rejestrze, na terenie gminy istnieje tylko jeden. Jest nim dawna klasycystyczna plebania zlokalizowana przy cmentarzu w Połomi. Pochodzi ona z I ćw. XIX w. i wpisana jest do rejestru zabytków pod numerem 741/66. Brak właściwego mecenatu może spowodować, że i ten obiekt ulegnie zniszczeniu. Obecnie jest nieużytkowany. Pozostaje w złym stanie technicznym.

Na terenie gminy znajduje się szereg budynków, podobnie jak dawna plebania w Połomi – nieużytkowanych i powoli niszczących. Należy do nich między innymi budynek dawnej szkoły w Połomi, obiekt pochodzący z końca XIX wieku.

Wiele budynków, niektóre o walorach krajobrazowych (np. stara szkoła w Mszanie przy ul. Moszczeńskiej) uległo zniszczeniu ze względu na wystąpienia znacznych deformacji terenu, wywołanych prowadzoną eksploatacją górniczą. Zabudowa mieszkaniowa Moszczańskich Grani stopniowo ulega rozbiórce z w/w powodów. Również przewidywane szkody górnicze w rejonie ulicy Wolności w Połomi mogą

doprowadzić w przyszłości do rozbiórki ok. 20 budynków mieszkalnych. Ze względu na osiadanie terenu przewiduje się przełożenie odcinka ulicy Moszczeńskiej.

Największe zagrożenie dla zasobów kulturowych obszaru gminy stanowi jednak budowa i eksploatacja przyszłej autostrady północ-południe (A1). Jej planowany przebieg rozcina istniejący układ osadniczy Połomi i Mszany. Na trasie autostrady znajdują się grupy zabytkowej zabudowy mieszkaniowej (ul. Centralna w Połomi, ul. 1 Maja i ul. Mickiewicza w Mszanie). W strefie uciążliwości autostrady znajdują się kościół i cmentarz w Mszanie oraz liczna zabudowa mieszkaniowa Mszany i Połomi.

Ze względu na zróżnicowane ukształtowanie terenu na trasie autostrady, budowane będą wiadukty, estakady i mosty autostradowe. Jezdnie przyszłej autostrady prowadzone będą wiaduktami nad ulicami: Szybową, Centralną, 1 Maja i Mickiewicza. Będą to nowe obiekty bardzo silnie rysujące się w krajobrazie i przytłaczające dotychczasowe dominanty przestrzenne (np. kościół w Mszanie). Obecność autostrady wymusi rozwój układu osadniczego gminy na nowych kierunkach w oderwaniu od tradycyjnych, ukształtowanych w okresie ostatnich 700 lat.

V. HISTORYCZNE DOMINANTY – ZABUDOWA HISTORYCZNA

MSZANA – zespół kościoła parafialnego p.w. św. Jerzego.

POŁOMIA – zespół kościoła parafialnego p.w. Nawiedzenia NMP.

Wskazane obiekty oraz zespoły winny stanowić bezwzględną dominantę przestrzenną oraz wysokościową w przedmiotowym terenie.

VI. ZAKRES PRAWNY OCHRONY OBIEKTÓW ZABYTKOWYCH NA OBSZARZE GMINY MSZANA

Na obszarze objętym przedmiotem opracowania następujące obiekty wpisano do rejestru zabytków „A” województwa śląskiego:

1. budynek dawnej plebanii w Połomi – nr 741/66 z dnia 30.12.1966 roku.

Rejestr objęty jest także budynek stodoły usytuowany wg. decyzji nr 765/66 z dnia 30.12.1966 roku przy domu nr 93 (dawny nr 87). Obiekt nie zachował się do chwili obecnej. Brak także informacji dotyczących okoliczności jego rozbiórki. Z tego też powodu należy złożyć formalny wniosek o wykreślenie go z rejestru zabytków.

VII. TABELA-WYKAZ OBIEKTÓW NA TERENIE POSZCZEGÓLNYCH SOŁECTW Z OKREŚLENIEM ICH STANU ZACHOWANIA ORAZ WALORYZACJĄ

<i>lp.</i>	<i>rodzaj obiektu</i>	<i>adres</i>	<i>stan zachowania</i>	<i>waloryzacja</i>
GOGOŁOWA				
1.	KAPLICZKA – GROTA N.M.P.	ul. Leśna 25	zły	walor zabytkowy
2.	GOSPODARSTWO	ul. Leśna 35	zły	historyczny typ zabudowy
3.	KAPLICZKA SŁUPOWA Z FIGURĄ N.M.P.	ul. Leśna 44	średni	walor zabytkowy
4.	BUDYNEK MIESZKALNY	ul. Leśna 44	średni	walor zabytkowy
5.	BUDYNEK MIESZKALNY – DAWNA LEŚNICZÓWKA	ul. Leśna	średni	historyczny typ zabudowy
6.	BUDYNEK MIESZKALNY	ul. Morcinka 1	zły	historyczny typ zabudowy
7.	BUDYNEK MIESZKALNO-GOSPODARCZY	ul. Morcinka 25	zły	historyczny typ zabudowy
8.	BUDYNEK MIESZKALNY	ul. Wiejska 25	średni	historyczny typ zabudowy
9.	BUDYNEK MIESZKALNO-GOSPODARCZY	ul. Wiejska 49	zły	historyczny typ zabudowy
10.	BUDYNEK MIESZKALNO-GOSPODARCZY	ul. Wiejska 63	zły	historyczny typ zabudowy
11.	KAPLICA ŚW. JANA NEPOMUCENA	ul. Wiejska 71	zły	walor zabytkowy
12.	BUDYNEK MIESZKALNY	ul. Wiejska 91	zły	historyczny typ zabudowy

<i>lp.</i>	<i>rodzaj obiektu</i>	<i>adres</i>	<i>stan zachowania</i>	<i>waloryzacja</i>
13.	KRZYŻ KAPLICZKOWY	ul. Wiejska 95/Leśna	średni	walor zabytkowy
14.	ZABUDOWA DAWNEGO FOLWARKU	ul. Wiejska	średni	historyczny typ zabudowy
15.	KRZYŻ KAPLICZKOWY	ul. Wiejska / Morcinka	średni	walor zabytkowy
MSZANA				
16.	BUDYNEK MIESZKALNY	ul. Konopnickiej 3	średni	historyczny typ zabudowy
17.	BUDYNEK MIESZKALNY	ul. Kopernika 43	zły	historyczny typ zabudowy
18.	KRZYŻ KAPLICZKOWY PRZYDROŻNY	ul. Kopernika 49	średni	walor zabytkowy
19.	BUDYNEK MIESZKALNY	ul. 1 Maja 19	średni	historyczny typ zabudowy
20.	BUDYNEK MIESZKALNY	ul. 1 Maja 34	zły	historyczny typ zabudowy
21.	KRZYŻ KAPLICZKOWY PRZYDROŻNY	ul. 1 Maja 46	średni	walor zabytkowy
22.	BUDYNEK MIESZKALNY	ul. 1 Maja 51	dobry	historyczny typ zabudowy
23.	BUDYNEK MIESZKALNY	ul. 1 Maja 64	średni	historyczny typ zabudowy
24.	BUDYNEK MIESZKALNY	ul. 1 Maja 124	zły	historyczny typ zabudowy
25.	BUDYNEK MIESZKALNY	ul. 1 Maja 129	średni	historyczny typ zabudowy

<i>lp.</i>	<i>rodzaj obiektu</i>	<i>adres</i>	<i>stan zachowania</i>	<i>waloryzacja</i>
26.	BUDYNEK MIESZKALNY	ul. 1 Maja 131	zły	historyczny typ zabudowy
27.	KRZYŻ KAPLICZKOWY PRZYDROŻNY	ul. 1 Maja 152	średni	walor zabytkowy
28.	BUDYNEK MIESZKALNY	ul. 1 Maja 155	zły	walor zabytkowy
29.	KRZYŻ KAPLICZKOWY PRZYDROŻNY	ul. 1 Maja 178	średni	walor zabytkowy
30.	BUDYNEK MIESZKALNY	ul. 1 Maja 216	średni	historyczny typ zabudowy
31.	KRZYŻ KAPLICZKOWY PRZYDROŻNY	ul. 1 Maja / Akcyjowa	średni	walor zabytkowy
32.	BUDYNEK MIESZKALNY	ul. Mickiewicza 4	zły	historyczny typ zabudowy
33.	BUDYNEK MIESZKALNY	ul. Mickiewicza 17	średni	historyczny typ zabudowy
34.	BUDYNEK MIESZKALNY	ul. Mickiewicza 34	średni	walor zabytkowy
35.	KRZYŻ KAPLICZKOWY PRZYDROŻNY	ul. Mickiewicza 51	dobry	walor zabytkowy
36.	BUDYNEK MIESZKALNY	ul. Mickiewicza 52	średni	historyczny typ zabudowy
37.	BUDYNEK MIESZKALNY	ul. Mickiewicza 62	zły	historyczny typ zabudowy
38.	BUDYNEK MIESZKALNY	ul. Mickiewicza 67	średni	walor zabytkowy
39.	BUDYNEK MIESZKALNY	ul. Mickiewicza 68	średni	historyczny typ zabudowy
40.	BUDYNEK MIESZKALNY	ul. Mickiewicza 75	średni	brak
41.	BUDYNEK MIESZKALNY	ul. Mickiewicza 78	zły	historyczny typ zabudowy

<i>lp.</i>	<i>rodzaj obiektu</i>	<i>adres</i>	<i>stan zachowania</i>	<i>waloryzacja</i>
42.	KOŚCIÓŁ PARAFIALNY	ul. Mickiewicza 88	dobry	walor zabytkowy
43.	KRZYŻ CMENTARNY	ul. Mickiewicza 88	dobry	walor zabytkowy
44.	KRZYŻ KAPLICZKOWY	ul. Mickiewicza 88	średni	walor zabytkowy
45.	KRZYŻ KAPLICZKOWY CMENTARNY	ul. Mickiewicza 88	dobry	walor zabytkowy
46.	KRZYŻ KAPLICZKOWY PRZYDROŻNY	ul. Mickiewicza 103 / Spacerowa	średni	walor zabytkowy
47.	KAPLICZKA P.W. ŚW. JANA NEPOMUCENA	ul. Mickiewicza 107	zły	walor zabytkowy
48.	KRZYŻ KAPLICZKOWY PRZYDROŻNY	ul. Mickiewicza 137	średni	walor zabytkowy
49.	KRZYŻ KAPLICZKOWY PRZYDROŻNY	ul. Mickiewicza 141	średni	walor zabytkowy
50.	KRZYŻ PRZYDROŻNY	ul. Mickiewicza 154	dobry	walor zabytkowy
51.	KRZYŻ KAPLICZKOWY PRZYDROŻNY	ul. Mickiewicza 160	średni	walor zabytkowy
52.	KRZYŻ KAPLICZKOWY PRZYDROŻNY	ul. Moszczeńska / Wodzisławska	średni	walor zabytkowy
53.	KRZYŻ KAPLICZKOWY PRZYDROŻNY	ul. Moszczeńska (obok numeru 15)	średni	walor zabytkowy
54.	BUDYNEK MIESZKALNY	ul. Moszczeńska 17	dobry	walor zabytkowy
55.	KRZYŻ PRZYDROŻNY	ul. Skrzyszowska / 1 Maja	dobry	brak
56.	KRZYŻ KAPLICZKOWY PRZYDROŻNY	ul. Skrzyszowska / Konopnickiej	średni	walor zabytkowy
57.	BUDYNEK MIESZKALNY	ul. Tuskerja 7	dobry	historyczny typ zabudowy
58.	KRZYŻ KAPLICZKOWY PRZYDROŻNY	ul. Wodzisławska 60	średni	walor zabytkowy
59.	KRZYŻ KAPLICZKOWY PRZYDROŻNY	ul. Wodzisławska / Chabrowa	dobry	walor zabytkowy

<i>lp.</i>	<i>rodzaj obiektu</i>	<i>adres</i>	<i>stan zachowania</i>	<i>waloryzacja</i>
POŁOMIA				
60.	KRZYŻ PRZYDROŻNY KAPLICZKOWY	ul. Centralna	średni	walor zabytkowy
61.	ZABUDOWANIA MIESZKALNO-GOSPODARCZE	ul. Centralna 118,124,146	zły	historyczny typ zabudowy
62.	KRZYŻ KAPLICZKOWY	ul. Centralna 1/ Wolności	średni	walor zabytkowy
63.	KRZYŻ KAPLICZKOWY	ul. Centralna 22	zły	historyczny typ zabudowy
64.	BUDYNEK MIESZKALNY	ul. Centralna 29	średni	historyczny typ zabudowy
65.	BUDYNEK MIESZKALNY	ul. Centralna 35	dobry	historyczny typ zabudowy
66.	BUDYNEK MIESZKALNO-USŁUGOWY	ul. Centralna 72	średni	walor zabytkowy
67.	BUDYNEK MIESZKALNY	ul. Centralna 82	zły	historyczny typ zabudowy
68.	BUDYNEK MIESZKALNY	ul. Centralna 90	zły	historyczny typ zabudowy
69.	BUDYNEK DAWNEJ SZKOŁY	ul. Centralna 93	zły	walor zabytkowy
70.	BUDYNEK MIESZKALNO-GOSPODARCZY	ul. Centralna 95	zły	walor zabytkowy
71.	BUDYNEK MIESZKALNY	ul. Centralna 108	średni	walor zabytkowy
72.	KRZYŻ PRZYDROŻNY KAPLICZKOWY	ul. Centralna 200	zły	walor zabytkowy
73.	BUDYNEK MIESZKALNY	ul. Centralna 258	średni	historyczny typ zabudowy
74.	KOLUMNA MARYJNA	ul. Centralna / Szkolna	zły	walor zabytkowy

<i>lp.</i>	<i>rodzaj obiektu</i>	<i>adres</i>	<i>stan zachowania</i>	<i>waloryzacja</i>
75.	KRZYŻ KAPLICZKOWY CMENTARNY	ul. Centralna / Szkolna	zły	walor zabytkowy
76.	KRZYŻ KAPLICZKOWY	ul. Centralna / Szkolna	średni	walor zabytkowy
77.	KRZYŻ KAPLICZKOWY	ul. Centralna / Szkolna	zły	walor zabytkowy
78.	KOLUMNNA Z FIGURĄ ŚW. JANA NEPOMUCENA	ul. Centralna / Szkolna	zły	walor zabytkowy
79.	BUDYNEK DAWNEJ PLEBANI	ul. Centralna / Szkolna	zły	walor zabytkowy
80.	KRZYŻ KAPLICZKOWY	ul. Centralna / Szkolna	zły	walor zabytkowy
81.	KAPLICZKA DOMKOWA	ul. Folwark	zły	historyczna wartość obiektu
82.	KRZYŻ KAPLICZKOWY	ul. Folwark	średni	walor zabytkowy
83.	KRZYŻ PRZYDROŻNY KAPLICZKOWY	ul. Folwark (w pobliżu numeru 50)	średni	walor zabytkowy
84.	KRZYŻ KAPLICZKOWY	ul. Szkolna (w pobliżu numeru 13)	zły	walor zabytkowy
85.	KRZYŻ PRZYDROŻNY KAPLICZKOWY	ul. Szkolna 48	zły	walor zabytkowy
86.	KOŚCIÓŁ	ul. Szkolna / Centralna	dobry	walor zabytkowy
87.	KAPLICA ARCHITEKTONICZNA	ul. Szkolna / Ks. Pisuli	zły	walor zabytkowy
88.	KRZYŻ PRZYDROŻNY KAPLICZKOWY	ul. Szybowa 4	zły	walor zabytkowy
89.	KRZYŻ KAPLICZKOWY	ul. Wolności 72	średni	walor zabytkowy
90.	KRZYŻ KAPLICZKOWY	ul. Wolności / Wiejska	średni	walor zabytkowy

VIII. OBIEKTY OBJĘTE OCHRONĄ

Postuluje się wpisać do rejestru zabytków następujące obiekty:

GOGOŁOWA

- KAPLICA ŚW. JANA NEPOMUCENA – UL. WIEJSKA 71
- KRZYŻ KAPLICZKOWY – UL. WIEJSKA 95/LEŚNA
- KRZYŻ KAPLICZKOWY – UL. WIEJSKA/MORCINKA

MSZANA

- KRZYŻ KAPLICZKOWY PRZYDROŻNY – UL. 1 MAJA 46
- KRZYŻ KAPLICZKOWY PRZYDROŻNY – UL. 1 MAJA 152
- KRZYŻ KAPLICZKOWY PRZYDROŻNY – UL. 1 MAJA 178
- KRZYŻ KAPLICZKOWY PRZYDROŻNY – UL. 1 MAJA / AKACJOWA
- KRZYŻ KAPLICZKOWY PRZYDROŻNY – UL. MICKIEWICZA 51
- KOŚCIÓŁ PARAFIALNY – UL. MICKIEWICZA 88
- KRZYŻ CMENTARNY – UL. MICKIEWICZA 88
- KRZYŻ KAPLICZKOWY PRZYDROŻNY – UL. MICKIEWICZA 103 / SPACEROWA
- KAPLICZKA PW. ŚW. JANA NEPOMUCENA – UL. MICKIEWICZA 107
- KRZYŻ KAPLICZKOWY PRZYDROŻNY – UL. MICKIEWICZA 137
- KRZYŻ KAPLICZKOWY PRZYDROŻNY – UL. MICKIEWICZA 141
- KRZYŻ PRZYDROŻNY – UL. MICKIEWICZA 154
- KRZYŻ KAPLICZKOWY PRZYDROŻNY – UL. MICKIEWICZA 160
- KRZYŻ KAPLICZKOWY PRZYDROŻNY – UL. MOSZCZEŃSKA/WODZISŁAWSKA
- KRZYŻ KAPLICZKOWY PRZYDROŻNY – UL. MOSZCZEŃSKA (obok numeru 15)
- BUDYNEK MIESZKALNY – UL. MOSZCZEŃSKA 17
- KRZYŻ KAPLICZKOWY PRZYDROŻNY – UL. SKRZYSZOWSKA /KONOPNICKIEJ
- KRZYŻ KAPLICZKOWY PRZYDROŻNY – UL. WODZISŁAWSKA 60
- KRZYŻ KAPLICZKOWY PRZYDROŻNY – UL. WODZISŁAWSKA / CHABROWA

POŁOMIA

- KRZYŻ PRZYDROŻNY KAPLICZKOWY – UL. CENTRALNA
- KRZYŻ KAPLICZKOWY – UL. CENTRALNA 1/WOLNOŚCI
- KRZYŻ PRZYDROŻNY KAPLICZKOWY – UL. CENTRALNA 200
- KOLUMNA MARYJNA – UL. CENTRALNA/SZKOLNA
- KRZYŻ KAPLICZKOWY CMENTARNY – UL. CEN-

TRALNA/SZKOLNA

- KRZYŻ KAPLICZKOWY – UL. CENTRALNA/SZKOLNA
- KRZYŻ KAPLICZKOWY – UL. CENTRALNA/SZKOLNA
- KOLUMNA Z FIGURĄ ŚW. JANA NEPOMUCENA – UL. CENTRALNA/SZKOLNA
- BUDYNEK DAWNEJ PLEBANI – UL. CENTRALNA/SZKOLNA
- KRZYŻ KAPLICZKOWY – UL. CENTRALNA/SZKOLNA
- KRZYŻ KAPLICZKOWY – UL. FOLWARK
- KRZYŻ PRZYDROŻNY KAPLICZKOWY – UL. FOLWARK (w pobliżu numeru 50)
- KRZYŻ KAPLICZKOWY – UL. SZKOLNA (w pobliżu numeru 13)
- KRZYŻ PRZYDROŻNY KAPLICZKOWY – UL. SZKOLNA 48
- KOŚCIÓŁ – UL. SZKOLNA/CENTRALNA
- KAPLICA ARCHITEKTONICZNA – UL. SZKOLNA / KS.PISULI
- KRZYŻ PRZYDROŻNY KAPLICZKOWY – UL. SZYBOWA 4
- KRZYŻ KAPLICZKOWY – UL. WOLNOŚCI 72
- KRZYŻ KAPLICZKOWY – UL. WOLNOŚCI/WIEJSKA

Pozostałe obiekty opracowane w Gminnej Ewidencji należy objąć ochroną w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

IX. WYTYCZNE URBANISTYCZNE

Elementy stanu zachowania dziedzictwa kulturowego stanowią przede wszystkim: historyczny układ urbanistyczny – przebieg ulic, zabudowa wiejska – budynki i ich gabaryty wysokościowe, place – skwery, zieleń, budynki użyteczności publicznej.

Ochrona tych składowych odbywa się w głównej mierze poprzez:

- zachowanie linii zabudowy dzięki utrzymaniu istniejących budynków oraz uzupełnienie luk budowlanych nową dostosowaną do istniejącej zabudową plombową,
- uporządkowanie wnętrza kwartałów poprzez wyburzenia obiektów bezwartościowych (oficyn, budynków gospodarczych, garaży, itp.),
- integrację zabudowy w ścisłych centrach założeń urbanistycznych,
- modernizację zabytkowej zabudowy, celem zwiększenia standardu użytkowego,
- konserwację zabytkowych elewacji w oparciu o program i projekt.
- uporządkowanie parterów w oparciu o jednorodny projekt, w obrębie zarówno jednego budynku, jak i przestrzeni całej ulicy,
- zamknięcie pierzei w celu uporządkowania ładu przestrzennego oraz likwidację niewłaściwych osi widokowych.

- wypełnienie luk budowlanych powinno utrzymywać historyczne linie zabudowy i podziały parcelacyjne oraz gabaryty pierzei (wysokość, kształt dachu, materiał, itd.). Nowo projektowana architektura winna harmonizować z zabytkowym otoczeniem. Wymagane jest ustalenie maksymalnego gabarytu zabudowy, który wyznacza historyczne budynki,
- likwidację obiektów tymczasowych (m.in. kiosków, straganów), będących obiektami dysharmonicznymi. Należałoby wprowadzić ich funkcję w parterny budynków istniejących lub nowo projektowanych.
- maksymalną ochronę terenów zielonych przed wkraczaniem zabudowy.

X. CELE PROGRAMU OCHRONY ZABYTKÓW NA TERENIE GMINY MSZANA

Zapisy niniejszego programu powinny stanowić integralną część prawa lokalnego w postaci zgodnej z obowiązującymi przepisami prawa na terytorium Polski. Ich uszczegółowieniem winien być program rewalizacji wytypowanych obszarów i zespołów oraz poszczególnych obiektów. Ich treść winna także znaleźć swe odzwierciedlenie w realizacji przyjętego w 2005 roku przez Gminę Planu i strategii rozwoju gminy Mszana.

Działalność zmierzającą do zachowania i poprawienia stanu konserwatorsko-technicznego należy skoncentrować na układach i zespołach przestrzennych oraz obiektach określonych jako posiadające wartości zabytkowe i wpisanych docelowo do rejestru zabytków „A” województwa śląskiego. Powinno się dążyć zarówno do utrzymania obecnego zasobu substancji zabytkowej, jak i radykalnej poprawy jego stanu zachowania. Istotnym elementem warunkującym realizację tego celu jest opracowanie zasad kształtowania elewacji. Obecna, całkowita dowolność w tym zakresie prowadzi do licznych przekształceń, czego konsekwencją jest chaos estetyczny budynków.

Negatywnym zjawiskiem jest także chaos przestrzenny, będący konsekwencją licznych rozbiórek oraz dowolnych modernizacji obiektów zabytkowych.

Celem prowadzonych prac konserwatorskich winno być nie tylko podniesienie walorów estetyczno-plastycznych obiektu, lecz przede wszystkim usunięcie przyczyn ich niszczenia i zagrożeń ich stanu, tak, aby osiągnięty efekt był długotrwały.

Należy zaprojektować otoczenie obiektów w taki sposób, aby podkreślało ich znaczenie w strukturze przestrzeni ulicy i otoczenia.

Problematyka konserwacji małej architektury wymaga współpracy między gminą, a wspólnotami parafialnymi i społecznościami lokalnymi.

Chronione obszary z obiektami historycznymi mogą stanowić podstawę do zaprojektowania szlaku

turystyczno-krajobrazowego, łączącego historię sołectw tworzących obszar gminy Mszana ze współczesnością oraz z zespołami środowiska naturalnego. Projekt wpłynąłby na integrację działań tego typu w obrębie powiatu. W jego przebieg należy wkomponować nowe elementy substancji przestrzennej. Elementy te zwiększają możliwości pozyskania funduszy z różnych źródeł na prace konserwatorskie.

Obszarami, na których należy skoncentrować działalność w zakresie rewitalizacji i ochrony wartości krajobrazowych są:

MSZANA: zespół kościoła parafialnego (karty) pw. św. Jerzego wraz z cmentarzem parafialnym (zgodnie z zapisem strefy „B” dotychczasowego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego) w strefie wyznaczonej doliną Mszanki i ulicami: ks. Tuskerka – Mickiewicza

POŁOMIA: zespół kościoła parafialnego (karta 86) pw. Nawiedzenia NMP wraz z budynkiem dawnej plebanii (karta 79) oraz dawnej SZKOŁY (karta 69) w obszarze wyznaczonym zbiegiem ulic: Centralną – Szkolną – Dworską

Obszar ten wyróżnia zarówno nagromadzenie elementów historycznej zabudowy (kościół, plebania, szkoła wraz z otoczeniem), jak i niezwykle cenne przykłady małej architektury (karty: 60, 62, 63, 72, 75, 76, 77, 78, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 87, 88, 89, 90) oraz nieistniejący dawny dwór (zbieg ulic: Dworskiej i Szkolnej). Celem ich ochrony należy ustanowić zapisy w planie zagospodarowania przestrzennego, odpowiadające rygorom stref: B, K i W. Należy także przeprowadzić pod tym kątem uporządkowanie wpisu do rejestru zabytków „A” województwa budynku dawnej Plebanii oraz procedury wpisu obiektów małej architektury. Warunkiem powodzenia działań formalno – prawnych jest definitywne rozwiązanie problemu utrzymania, użytkowania i remontu konserwatorskiego budynków dawnej Plebanii i szkoły, rekompozycji założenia kościoła parafialnego i cmentarza oraz przeprowadzenia ewentualnych badań archeologicznych na tym obszarze. Wykonanie wskazanych zadań ramowych, zmierzających do powstania przestrzeni publicznej o charakterze uniwersalnym, przy zachowaniu funkcjonalności obszaru (komunikacja – ul. Centralna) może stać się bazą dla rozważenia możliwości założenia na tym obszarze PARKU KULTUROWEGO. W przeciwnym wypadku wszelkie działania będą skazane na niepowodzenie, a obiekty kubaturowe, których stan obecny jest już bardzo zły, ulegną całkowitemu zniszczeniu.

Istotnym elementem warunkującym realizację i utożsamienie wartości dziedzictwa kulturowego gminy byłoby stworzenie w porozumieniu z innymi samorządami miast i gmin oraz powiatów programu o charakterze regionalnym, ukierunkowanym na ochronę dziedzictwa dawnego Wolnego Mniejszego Państwa Stanowego Wodzisław Śląski.

Ochroną objąć należy również obiekty małej

architektury, znajdujące się na przedmiotowym obszarze, posiadające wartości zabytkowe. Na obiektach tych należy prowadzić zachowawcze prace konserwatorskie pod nadzorem stosownych służb. Obiekty te stanowią istotny element kulturowy przestrzeni.

Kolejnym negatywnym zjawiskiem kształtującym swoistą estetykę zabudowy gminy, są wszelkiego rodzaju szyldy oraz reklamy. Mają one obecnie całkowicie przypadkowy charakter. Często charakteryzują się brakiem estetyki. Naruszają strukturę zabytkową zarówno pojedynczego obiektu, jak i zespołów budynków. W celu niwelacji tego negatywnego zjawiska należałoby opracować jednolity program zasad w przedmiotowym temacie na terytorium gminy.

Budynki i obiekty małej architektury, które nie zostały objęte wykazem w katalogu kart, stanowiącym integralną część niniejszego opracowania, należy wykreślić z dotychczasowych ewidencji obiektów zabytkowych i zwolnić z rygorów ochronnych.

Na podstawie istniejących uregulowań prawnych gmina powinna opracować program i zasady wspierania przedsięwzięć konserwatorskich i rewitalizacyjnych prowadzonych przez innych właścicieli na przedmiotowym terenie. W szczególności powinien on objąć obiekty znajdujące się w dyspozycji parafii i właścicieli prywatnych. Jego celem winno być powstrzymanie procesów destrukcyjnych substancji zabytkowej. Problem ten obejmuje także zagadnienie konserwacji i utrzymania min. obiektów nieużytkowanych. Aktualne uwarunkowania krajobrazowe oraz konieczność rewitalizacji obszarów industrialnych (np. hałdy górnicze), lub zdekomponowanych – wskazują także na potencjalne możliwości pozyskania środków oraz dotarcia do źródeł finansowania programu ochrony zabytków.

Należy sukcesywnie – w ramach wytycznych ustawowych – rozbudowywać zasób dokumentacji dotyczących substancji wyszczególnionej w niniejszym katalogu. Należy opracować pełen zasób informacji o wszelkiego typu źródłach dotyczących historii obecnej gminy Mszana i miejscu ich przechowywania. Zasób nie może ograniczać się jedynie do źródeł publicznych i państwowych. Powinien także objąć zasoby prywatne, związków wyznaniowych a także zasoby zagraniczne. Należy upublicznić miejsce przechowywania i warunki korzystania z przedmiotowych materiałów.

Uwarunkowania dotyczące programów, procesów i technologii konserwatorskich oraz wymogów projektowych należy opracować indywidualnie do każdego z obiektów lub zespołów przestrzennych, zgodnie z obowiązującymi przepisami prawnymi i w uzgodnieniu ze stosownymi organami i służbami.

Program powinien przyczynić się do dalszego rozwoju gminy oraz podniesienia jego atrakcyjności w aspekcie połączenia wartości kulturowych i krajobrazowych. Umożliwia także wpisanie się gminy w realizację stosownych zapisów planów zagospodaro-

wania przestrzennego Województwa Śląskiego (Uchwała Nr II/21/2/2004 Sejmiku Województwa Śląskiego z dnia 21 czerwca 2004 roku w sprawie uchwalenia „Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Śląskiego”).

XI. TYPOLOGIA ZABYTKÓW

XI.I. Gogołowa.

1. ARCHITEKTURA

- a) Historyczny typ zabudowy – budynki tynkowane
 - Budynek mieszkalny – dawna leśniczówka, ul. Leśna (karta nr 5)
 - Zabudowa dawnego folwarku, ul. Wiejska 136 (karta nr 14)

2. MAŁA ARCHITEKTURA

- a) Kaplice architektoniczne murowane
 - Kaplica św. Jana Nepomucena, ul. Wiejska 71 (karta nr 11)
- b) Krzyże kapliczkowe kamienne
 - Krzyż kapliczkowy, ul. Wiejska 95/ Leśna (karta nr 13)
 - Krzyż kapliczkowy, ul. Wiejska 28/ Morcinka (karta nr 15)
- c) Kapliczki słupowe – domkowe
 - Kapliczka drewniana z figurą Matki Boskiej, ul. Leśna 44
- d) Kapliczki – Groty
 - Grota Najświętszej Marii Panny, ul. Leśna 25

XLII. Mszana.

1. ARCHITEKTURA

- a) Kościoły
 - Kościół parafialny p.w. św. Jerzego, ul. Mickiewicza 88 (karta nr 42)
- b) Wille
 - Budynek mieszkalny w typie willi, ul. Moszczeńska 17 (karta nr 54)
- c) Historyczny typ zabudowy – budynki tynkowane
 - Budynek mieszkalny, ul. Tuskera 7 (karta nr 57)
 - Budynek mieszkalny, ul. Mickiewicza 68 (karta nr 39)
 - Budynek mieszkalny, ul. Mickiewicza 67 (karta nr 38)
 - Budynek mieszkalny, ul. Mickiewicza 52 (karta nr 36)
 - Budynek mieszkalny, ul. 1 Maja 155 (karta nr 28)
 - Budynek mieszkalny, ul. 1 Maja 129 (karta nr 25)
 - Budynek mieszkalny, ul. 1 Maja 64 (karta nr 23)
 - Budynek mieszkalny, ul. 1 Maja 34 (karta nr 20)
 - Budynek mieszkalny, ul. 1 Maja 19 (karta nr 19)

- Budynek mieszkalny, ul. Konopnickiej 3 (karta nr 16)
- d) Historyczny typ zabudowy – budynki ceglano-murowane
 - Budynek mieszkalny, ul. Mickiewicza 34 (karta nr 34)
- 2. MAŁA ARCHITEKTURA
- a) Kaplice architektoniczne murowane
 - Kaplica przydrożna p.w. św. Jana Nepomucena, ul. Mickiewicza 107 (karta nr 47)
- b) Krzyże kapliczkowe kamienne
 - Krzyż kapliczkowy z figurą Chrystusa i Matki Boskiej, ul. Wodzisławska 60 (karta nr 58)
 - Krzyż kapliczkowy z figurą Chrystusa i Matki Boskiej, ul. Wodzisławska/ Chabrowa (karta nr 59)
 - Krzyż kapliczkowy z figurą Chrystusa i Matki Boskiej, ul. Skrzyszowska/ Konopnickiej (karta nr 56)
 - Krzyż kapliczkowy z figurą Chrystusa i Matki Boskiej, ul. Moszczeńska (obok numeru 15), (karta nr 53)
 - Krzyż kapliczkowy z figurą Chrystusa i Matki Boskiej, ul. Moszczeńska/ Wodzisławska (karta nr 52)
 - Krzyż kapliczkowy z figurą Chrystusa i Matki Boskiej, ul. Mickiewicza 160 (karta nr 51)
 - Krzyż kapliczkowy z figurą Chrystusa i Matki Boskiej, ul. Mickiewicza 141 (karta nr 49)
 - Krzyż kapliczkowy z figurą Chrystusa i Matki Boskiej, ul. Mickiewicza 137 (karta nr 48)
 - Krzyż kapliczkowy z figurą Chrystusa i Matki Boskiej, ul. Mickiewicza 103/ Spacerowa (karta nr 46)
 - Krzyż kapliczkowy z figurą Chrystusa i Matki Boskiej, ul. Mickiewicza 88 (karta nr 44)
 - Krzyż kapliczkowy z figurą Chrystusa i Matki Boskiej, ul. Mickiewicza 51 (karta nr 35)
 - Krzyż kapliczkowy z figurą Chrystusa i Matki Boskiej, ul. 1 Maja/Akacjowa (karta nr 31)
 - Krzyż kapliczkowy z figurą Chrystusa i Matki Boskiej, ul. 1 Maja 178 (karta nr 29)
 - Krzyż kapliczkowy z figurą Chrystusa i Matki Boskiej, ul. 1 Maja 152 (karta nr 27)
 - Krzyż kapliczkowy z figurą Chrystusa i Matki Boskiej, ul. 1 Maja 46 (karta nr 21)
 - Krzyż kapliczkowy z figurą Chrystusa i Matki Boskiej, ul. Kopernika 49 (karta nr

- 18)
- c) Krzyże kapliczkowe kamienne cmentarne z figurą Chrystusa i Matki Boskiej
 - Krzyż kapliczkowy, ul. Mickiewicza 88 (karta nr 45)
- d) Krzyże kapliczkowe kamienne cmentarne
 - Krzyż z figurą Chrystusa, ul. Mickiewicza 88 (karta nr 43)
- e) Krzyże drewniane z figurą Chrystusa
 - Krzyż drewniany z wizerunkiem Chrystusa na blasze, ul. Mickiewicza 154 (karta nr 50)
 - Krzyż drewniany z figurą Chrystusa, ul. Skrzyszowska/1 Maja (karta 55)

XI.III.Połomia.

1. ARCHITEKTURA

- a) Kościoły
 - Kościół parafialny p.w. Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny, ul. Szkolna/Centralna (karta nr 86)
- b) Budynki sakralne
 - Budynek dawnej plebanii (typ pałacu klasycystycznego), ul. Centralna/ Szkolna (karta nr 79)
- c) Obiekty użyteczności publicznej
 - Budynek dawnej szkoły, ul. Centralna 93 (karta nr 61)
- d) Kamienice – budynki ceglane
 - Budynek mieszkalno-usługowy, ul. Centralna 72 (karta nr 66)
- e) Historyczny typ zabudowy – budynki tynkowane
 - Budynek mieszkalno-gospodarczy, ul. Centralna 95 (karta nr 82)
 - Budynek mieszkalny, ul. Centralna 82 (karta nr 67)
 - Budynek mieszkalny, ul. Centralna 35 (karta nr 65)
- f) Historyczny typ zabudowy – budynki ceglane
 - Budynek mieszkalny, ul. Centralna 29 (karta nr 64)

2. MAŁA ARCHITEKTURA

- a) Kaplice architektoniczne
 - Kapliczka p.w. św. Jana Nepomucena, ul. Szkolna/ Ks. Pisuli (karta nr 87)
- b) Krzyże kapliczkowe kamienne z figurą Chrystusa i Matki Boskiej
 - Krzyż kapliczkowy z figurą Chrystusa i Matki Boskiej, ul. Wolności/Wiejska (karta nr 90)
 - Krzyż kapliczkowy z figurą Chrystusa i Matki Boskiej, ul. Wolności 72 (karta nr 89)
 - Krzyż kapliczkowy z figurą Chrystusa i Matki Boskiej, ul. Szybowa 4 (karta nr 88)
 - Krzyż kapliczkowy z figurą Chrystusa i

- Matki Boskiej, ul. Szkolna 48 (karta 85)
 - Krzyż kapliczkowy z figurą Chrystusa i Matki Boskiej, ul. Szkolna/obok numeru 13/ (karta nr 84)
 - Krzyż kapliczkowy z figurą Chrystusa i Matki Boskiej, ul. Folwark/obok numeru 50/ (karta nr 83)
 - Krzyż kapliczkowy z figurą Chrystusa i Matki Boskiej, ul. Folwark (karta nr 82)
 - Krzyż kapliczkowy z figurą Chrystusa i Matki Boskiej, ul. Centralna (karta nr 80)
 - Krzyż kapliczkowy z figurą Chrystusa i Matki Boskiej, ul. Centralna/Szkolna (karta nr 77)
 - Krzyż kapliczkowy z figurą Chrystusa i Matki Boskiej, ul. Centralna/Szkolna (karta nr 76)
 - Krzyż kapliczkowy z figurą Chrystusa i Matki Boskiej, ul. Centralna 200 (karta nr 72)
 - Krzyż kapliczkowy z figurą Chrystusa i Matki Boskiej, ul. Centralna 22 (karta nr 63)
 - Krzyż kapliczkowy z figurą Chrystusa i Matki Boskiej, ul. Centralna (karta nr 60)
 - c) Krzyże kamienne z figurą Chrystusa i Matki Boskiej
 - Krzyż kamienny z figurą Chrystusa i Matki Boskiej, ul. Centralna/Wolności
 - d) Krzyże kapliczkowe kamienne cmentarne z figurą Chrystusa i Matki Boskiej
 - Krzyż kapliczkowy cmentarny z figurą Chrystusa i Matki Boskiej, ul. Centralna/Szkolna (karta nr 75)
 - e) Kolumny z rzeźbami
 - Kolumna z figurą św. Jana Nepomucena, ul. Centralna/Szkolna (karta nr 78)
 - Kolumna z figurą Matki Boskiej z Dzieciątkiem, ul. Centralna/Szkolna (karta nr 74)
 - f) Kapliczki domkowe nadzewne
 - Kapliczka domkowa z wizerunkiem Matki Boskiej, ul. Folwark (karta nr 81)
- Do historycznego układu urbanistycznego gminy zaliczyć należy cmentarz zlokalizowany na terenie przykościelnym w Mszanie (fot. 26) oraz cmentarz w Połomi, usytuowany w pobliżu budynku dawnej plebanii (fot. 18, 19).
- Zachowane tereny zieleni komponowanej (historyczny park) występują w sąsiedztwie dawnej szkoły w Połomi (fot. 18, 19) przy ul. Centralnej. Na terenie Mszany, w sąsiedztwie kościoła zachował się starodrzew (fot. 25).

Fotografia 25: Fragment terenu kościoła wraz ze starodrzewiem w Mszanie

Fotografia 26: Widok na kościół i cmentarz parafialny w Mszanie

XII. PROGRAM OCHRONY ZABYTKÓW STRATEGIA ROZWOJU GMINY

Strategia rozwoju gminy winna być ściśle powiązana z problematyką ochrony zabytków w aspekcie przyjętych regulacji dotyczących obowiązującego planu zagospodarowania przestrzennego. Szczególnie dotyczy to działań związanych z kształtowaniem krajobrazu i przedsięwzięciami o charakterze turystycznym, a tym samym związanymi z ochroną środowiska naturalnego (obiekty określone w planie jako zespoły przyrodniczo-krajobrazowe). Problem ten dotyczy zwłaszcza obszarów takich, jak: Połomia – ul. Centralna/ Dworska oraz Mszana – ul. Mickiewicza. Obiekty zabytkowe na tych obszarach są jednym z elementów szerszego kontekstu (ochrona, nadawanie nowych funkcji na bazie uwarunkowań, itd.). Tereny o tym charakterze wraz z zabudową kwalifikują się potencjalnie do możliwości pozyskania środków unijnych na działania rewitalizacyjne.

Strategia rozwoju gminy w przedmiotowym zakresie winna być dokumentem elastycznym, łączącym często różnorodne interesy, uwzględniając wiele spójności. Gwarantem jej powodzenia – podobnie jak i tego programu – jest aprobata jej zapisów przez społeczność lokalną.

Plan zagospodarowania przestrzennego określa ponadto tereny historyczne do zachowania, z pominięciem ingerencji inwestycyjnej.

XII.I. Zamierzenia gminy

1. Gmina zamierza, celem rozpoznania zasobów kulturowych, opracować karty ewidencyjne zabytków architektury i budownictwa oraz karty ruchome dla obiektów:

- ARCHITEKTURA

- karta nr 23 – Budynek mieszkalny – ul. 1 Maja 64
- karta nr 25 – Budynek mieszkalny – ul. 1 Maja 129
- karta nr 28 – Budynek mieszkalny – ul. 1 Maja 155
- karta nr 34 – Budynek mieszkalny – ul. Mickiewicza 34
- karta nr 36 – Budynek mieszkalny – ul. Mickiewicza 52
- karta nr 37 – Budynek mieszkalny – ul. Mickiewicza 62
- karta nr 38 – Budynek mieszkalny – ul. Mickiewicza 67
- karta nr 57 – Budynek mieszkalny – ul. Tuska 7
- karta nr 61 – Zabudowania mieszkalno-gospodarcze – ul. Centralna 118,124,146

- KRZYŻE I KAPLICE

- karta nr 13 – Krzyż kapliczkowy – ul. Wiejska 95/Leśna

- karta nr 15 – Krzyż kapliczkowy – ul. Wiejska/Morcinka
 - karta nr 18 – Krzyż kapliczkowy przydrożny – ul. Kopernika 49
 - karta nr 21 – Krzyż kapliczkowy przydrożny – ul. 1 Maja 46
 - karta nr 27 – Krzyż kapliczkowy przydrożny – ul. 1 Maja 152
 - karta nr 29 – Krzyż kapliczkowy przydrożny – ul. 1 Maja 178
 - karta nr 31 – Krzyż kapliczkowy przydrożny – ul. 1 Maj/Akacjowa
 - karta nr 35 – Krzyż kapliczkowy przydrożny – ul. Mickiewicza 51
 - karta nr 43 – Krzyż cmentarny – ul. Mickiewicza 88
 - karta nr 44 – Krzyż kapliczkowy – ul. Mickiewicza 88
 - karta nr 45 – Krzyż kapliczkowy cmentarny – ul. Mickiewicza 88
 - karta nr 46 – Krzyż kapliczkowy przydrożny – ul. Mickiewicza 103/Spacerowa
 - karta nr 47 – Kapliczka – ul. Mickiewicza 107
 - karta nr 48 – Krzyż kapliczkowy przydrożny – ul. Mickiewicza 137
 - karta nr 49 – Krzyż kapliczkowy przydrożny – ul. Mickiewicza 141
 - karta nr 51 – Krzyż kapliczkowy przydrożny – ul. Mickiewicza 160
 - karta nr 52 – Krzyż kapliczkowy przydrożny – ul. Moszczeńska/Wodzisławska
 - karta nr 53 – Krzyż kapliczkowy przydrożny – ul. Moszczeńska (obok numeru 15)
 - karta nr 58 – Krzyż kapliczkowy przydrożny – ul. Wodzisławska 60
 - karta nr 60 – Krzyż przydrożny kapliczkowy – ul. Centralna
 - karta nr 72 – Krzyż przydrożny kapliczkowy – ul. Centralna 200
 - karta nr 76 – Krzyż kapliczkowy – ul. Centralna/Szkolna
 - karta nr 80 – Krzyż kapliczkowy – ul. Centralna/Szkolna
 - karta nr 83 – Krzyż przydrożny kapliczkowy – ul. Folwark (w pobliżu numeru 50)
 - karta nr 84 – Krzyż kapliczkowy – ul. Szkolna (w pobliżu numeru 13)
 - karta nr 85 – Krzyż przydrożny kapliczkowy – ul. Szkolna 48
 - karta nr 88 – Krzyż przydrożny kapliczkowy – ul. Szybowa 4
 - karta nr 89 – Krzyż kapliczkowy – ul. Wolności 72
 - karta nr 90 – Krzyż kapliczkowy – ul. Wolności/Wiejska
2. Gmina zamierza rozwijać świadomość lokalnej społeczności w zakresie zasobów zabytkowych i kulturowych w przedmiotowym terenie. Planuje organizowanie konkursów dla dzieci i młodzieży, w zakresie znajomości okolicznych zabytków, zorganizowanie Izby Tradycji Regionalnej na terenie gminy, prelekcje w przedmiotowym zakresie, przygotowanie publikacji o zabytkach i historii gminy.
3. Rada Gminy planuje w przygotowywanym budżecie utworzyć fundusz wspierający lokalne inicjatywy remontów konserwatorskich zabytków, celem przywrócenia ich pierwotnego wyglądu. W tym zakresie m.in. planuje opracować dokumentację konserwatorską dla kamiennych krzyży oraz projekty aranżacji otoczenia remontowanych obiektów. Fundusz wspierałby również inicjatywy dotyczące remontu obiektów zabytkowych i kulturowych architektury, min. poprzez wymianę okien z zachowaniem podziałów pierwotnych, wymianę stolarki drzwiowej, a także wykonanie dokumentacji remontowo-konserwatorskich dla przedmiotowych obiektów.
4. Celem wprowadzenia ładu urbanistycznego i estetycznego gmina zamierza (poprzez podjęcie stosownej uchwały) w planie zagospodarowania przestrzennego ująć zadania dotyczące uporządkowania zabudowy substandardowej dysharmonizującej z otoczeniem, ujednolicenie charakteru i uporządkowania szyldów i reklam na obiektach w centrum sołectw (np. Gogołowa – ul. Wiejska, Mszana – ul. Mickiewicza, Połomia – ul. Centralna).
5. Władze gminy dążą do uatrakcyjnienia walorów rekreacyjnych terenu. Zamierzają opracować szlak zabytkowy i historyczny na przedmiotowym obszarze – zarówno rowerowy, jak i pieszy. Efektem tych zamierzeń będzie również wydanie folderu turystycznego.
6. Celem podniesienia waloru krajobrazowego Mszany, gmina planuje w/w inwestycje poprzez opracowanie projektów zagospodarowania terenu wraz z zielenią komponowaną dla następujących obszarów:
- teren wokół kościoła parafialnego p.w. św. Jerzego w Mszanie
 - obszar proponowanego parku kulturowego w Połomii (u zbiegu ulic: Dworskiej i Centralnej)
7. Priorytetem w założeniach gminy jest utworzenie parku kulturowego na terenie sołectwa Połomia. Obiekty na przedmiotowym obszarze tworzą swoisty kompleks i posiadają wysoki walor kulturowy. Są obecnie w złym stanie technicznym i wymagają szybkiego remontu konserwatorskiego celem utrzymania pierwotnego wyglądu. Park kulturowy obejmowałby teren, na którym zlokalizowane są: kościół parafialny, kaplica architektoniczna przy ul. Szkolnej/ks. Pisuli, cmentarz parafialny, budynek dawnej plebani, zespół małej architektury oraz teren wraz z obiektem dawnej szkoły przy ul. Centralnej.

W związku z powyższym gmina zamierza opracować stosowną dokumentację techniczną i konserwatorską dla obiektów zlokalizowanych na przedmiotowym obszarze oraz projekt zagospodarowania terenu. Będą to działania poprzedzające w/w planowane inwestycje.

XIII. ARCHEOLOGIA

Patrz: opracowanie archeologiczne – format A3.

XIV. TABELA – DANE O OBIEKTACH

GOGOŁOWA							
Numer karty	rodzaj obiektu	adres	czas powstania	Zabytkowe elementy obiektu	wpis do rejestru	waloryzacja	wytyczne generalne
1.	KAPLICZKA – GROTA N.M.P.	ul. Leśna 25	1957	brak		walor zabytkowy	Prowadzić prace zachowawcze
2.	GOSPODARSTWO	ul. Leśna 35	1900-1920	brak		brak	Skreślić z ewidencji z uwagi na utratę wartości
3.	KAPLICZKA SŁUPOWA Z FIGURĄ N.M.P.	ul. Leśna 44	1960-1970			walor zabytkowy	Prowadzić prace zachowawcze Opracować projekt aranżacji otoczenia
4.	BUDYNEK MIESZKALNY	ul. Leśna 44	1940-1960	brak		walor zabytkowy	Skreślić z ewidencji z uwagi na utratę wartości
5.	BUDYNEK MIESZKALNY – DAWNA LEŚNICZÓWKA	ul. Leśna	1900-1920	brak		historyczny typ zabudowy	przewodzą prace zachowawcze
6.	BUDYNEK MIESZKALNY	ul. Morcinka 1	1920-1930	brak		historyczny typ zabudowy	brak
7.	BUDYNEK MIESZKALNO-GOSPODARCZY	ul. Morcinka 25	1900-1920	brak		historyczny typ zabudowy	brak
8.	BUDYNEK MIESZKALNY	ul. Wiejska 25	1890-1900	brak		historyczny typ zabudowy	Skreślić z ewidencji z uwagi na utratę wartości